

Országos Szakiskolai Közismereti Tanulmányi Verseny

2009/2010

IRODALOM – MAGYAR NYELV ÉS HELYESÍRÁS

I. (iskolai) forduló

2010. január 11.

.....
Intézmény neve (bélyegző)

<i>Versenyző</i>		<i>Pontszám</i>	
<i>Neve</i>	<i>Megye</i>	<i>Elérhető</i>	<i>Elért</i>
		100	

..... <i>Felkészítő tanár</i> <i>Javító tanár</i>
----------------------------------	------------------------------

Kedves Versenyző!

*A feladatok megoldására 60 perc áll rendelkezésére.
A feladat megoldásához segédeszköz nem használható.
A feladatokat tetszés szerinti sorrendben oldhatja meg.
Kérjük, ügyeljen az idő beosztására!*

Sikeres feladatmegoldást kívánunk!

Olvassa el figyelmesen az újságcikket!

Királynőnek sem könnyű lenni

Bizonyos tevékenységekkel (pl. uralkodói, politikusi, államfői) együtt járnak a nyilvános szereplések. Fel lehet, fel kell ezekre készülni, akár nagyon alaposan is, mégis kiszámíthatatlan események történhetnek a nyilvánosság előtt. A számtalan nem várt történés közül az angol királynővel történt két esetre nyelvi, kommunikációs szempontból térek ki részletesebben.

Az egyik eset 2007 májusában történt, amikor II. Erzsébet királynő hét napra az Amerikai Egyesült Államokba látogatott. Többek között Virginiában is járt, ahol részt vett a Jamestown (az első állandó amerikai angol település) alapításának 400. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen. Az esemény nem véletlenül kapott nagy visszhangot. „Az amerikai nép büszkén üdvözli őfelségét az Egyesült Államokban, amit alkalma nyílt oly jól megismerni. Végül is tíz amerikai elnökkel evett már egy asztalnál. Segített nemzetünknek megünnepelni a kétszáz éves évfordulót is 1976-ban” – mondta Bush.

Az elnök valószínűleg elismerésnek szánta, hogy II. Erzsébet azon öt brit uralkodó egyike, aki ötven évnél többet töltött a királyi trónon, de ez egyben a királynő életkorára is utalt, ami viszont illetlenség. A nyelvbólás általában a beszédtervezés és a beszédtevékenység folyamatára, valamint a közvetlen nyelvi környezet hatásaira vezethető vissza. Ez esetben nem az egyik elem kieséséről, betoldásáról vagy helycseréről van szó, hanem sorbarendezi hibáról.

„Ön úgy néz rám, ahogy csak egy anya tud a gyermekére” – folytatta az elnök. Bush ezzel a megjegyzéssel, hogy akár a királynő gyermeke is lehetne, szintén az uralkodó életkorát hangsúlyozta. Valószínűleg azért, hogy oldja a hangulatot, az elnök rákacsintott a királynőre, aki ezen annyira meglepődött, hogy a száját elhagyta az „Ó, istenem”. A testbeszéd-kutatók szerint a kacsintás az amerikaiak és az európaiak között közös titkot jelez, szexuális felhívás, nyílt flörtölő gesztus, ami a királynő rangját figyelembe véve határozottan udvariatlan gesztus.

II. Erzsébetnek a fentieknél kevésbé kínos, de mégis maradandó „élményben” volt része, amikor állami látogatást tett Magyarországra 1993 májusában. Megkérték, hogy a parlamentben tartson egy beszédet. Amint a pulpitus tetejére ért, a magyar országgyűlés akkori elnöke késztetést érzett, hogy megszólítsa az uralkodót: „Please, Madame (Kérem, asszonyom.)” A királynő arcára kiült a meglepetés, (joggal) furcsállotta az elhangzottakat. A „madame” a beszédben sok esetben megjelenik: ismeretlenek megszólításakor, bizonyos foglalkozásnevek előtt (Madame President = elnökasszony), vezetéknev előtt rang és hivatal esetén. Az uralkodó megszólítására is használható, de csak miután ugyanabban a beszédben a sokkal udvariasabb és több tiszteletet sugalló Your Majesty (Őfelsége a Királynő) vagy Your Royal Highness (Ő Királyi Fensége) már elhangzott. Ráadásul a nők nagy része bántónak véli, mert öregkorú emberre utal. Csak az ilyen helyzetek elkerülése végett maradok földi halandó.

Batár Levente

1. feladat

(5 pont)

A szöveg alapján válaszoljon a következő kérdésekre!

a) Melyik ország uralkodónője látogatott az Amerikai Egyesült Államokba?

.....

b) Milyen udvariatlannak minősülő gesztusokat tett Bush amerikai elnök miközben II. Erzsébettel beszélt?

.....

.....

c) Miért volt sértő a magyar országgyűlési elnök részéről a „madame” megszólítás?

.....

.....

2. feladat

(5 pont)

Az előző újságcikk két eseményt említ. Válassza ki az egyiket és tömörítse azt rádiós hírré!
(A terjedelem ne haladja meg az 5 mondatot!)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. feladat

(3 pont)

Jelölje aláhúzással, melyik nem publicisztikai műfaj a felsoroltak közül!

hír, kommentár, tudósítás, szónoki beszéd,
érvelés, közlemény, kritika, jegyzőkönyv

4. feladat

(2 pont)

Miért nevezik az újságírókat gyakran publicistának is?

A válaszhoz használja segítségül a Magyar értelmező kéziszótár két rövid szócikkét!

publicista: *közíró*

publikál: *nyilvánosságra hoz, közlétesz*

.....

.....

.....

5. feladat

(7 pont)

Melyek az objektív (tájékoztató) és melyek a szubjektív (véleményközlő) sajtóműfajok?

Írja be a szavakat a megfelelő cellába!

hír, riport, interjú, tudósítás, cikk, kritika, glossza

<i>objektív</i>	<i>szubjektív</i>

6. feladat

(5 pont)

A jó hír öt alapkérdésre válaszol. Sorolja fel ezeket!

.....

.....

.....

.....

.....

7. feladat

(8 pont)

Olvassa el az alábbi rövid hírt!

Eltűnt 14 millió forint a ceglédi Tescóból
Ismeretlenek 14 millió forintot vittek el a ceglédi Tesco-áruház pénztárhelyiségében található pánccél-szekrényből, közölte a Pest Megyei Rendőr-főkapitányság bűnügyi igazgatója pénteken.
Az ünnepek alatt történt lopás elkövetői nagy valószínűséggel jól ismerték az áruház belső szokásait, mondta Papp Péter. Ezt támasztja alá az is, hogy az elkövetők szinte nyom nélkül, a biztonsági berendezésektől és őrkötől sem zavartatva jutottak be az áruház hátsó helyiségébe, ahonnan elvitték a pánccél-szekrényben talált 14 millió forintot.
<i>(http://index.hu/bulvar/2010/01/01/eltunt_14_millio_forint_a_cegledi_tescobol/)</i>

Milyen kérdésekre kapunk választ a hír alapján? Írja a kérdések mellé a választ is!

<i>kérdések</i>	<i>válaszok</i>
.....
.....
.....
.....

8. feladat

(4 pont)

Párosítsa a fogalmakat a Magyar értelmező kéziszótár meghatározásaival!
Írja a megfelelő betűjelet a pontsorra!

A) napilap B) hetilap C) magazin D) folyóirat

- a) szórakoztató képes folyóirat
- b) kéthetenként vagy nagyobb időközönként megjelenő sajtótermék
- c) naponta vagy hetenként hatszor megjelenő újság
- d) hetenként megjelenő újság

9. feladat

(8 pont)

Sorolja az alábbi újságokat a megfelelő műfaji kategóriába!

Népszabadság,

Napló,

Nők Lapja,

Kiskegyed,

Joy,

Édes Anyanyelvünk,

Lakáskultúra,

Magyar Nyelvőr

<i>napilap</i>	<i>hetilap</i>	<i>folyóirat</i>	<i>magazin</i>

10. feladat

(3 pont)

**Milyen más szempont szerint csoportosítaná az előbb felsorolt újságokat?
Írjon példát is!**

.....
.....

11. feladat

(5 pont)

**A nagy példányszámú, szenzációt hajhászó napilapot bulvárnak nevezzük.
Válasszon egy tetszőleges bulvárlapot, és jellemezze öt mondattal!**

5/ ... pont

.....
.....
.....
.....
.....

12. feladat

(6 pont)

**Az ajánlás a véleményközlő sajtóműfajok egyike.
Ajánlja az Ön által választott bulvárlapot ismerősének!
(A terjedelem legalább négy mondat legyen!)**

.....
.....
.....
.....

13. feladat

(2 pont)

A magyar nyelv értelmező szótára a **kirúg** igekötős igére a „rúgással kiüt, kiver” jelentésben ilyen példákat hoz: A ló kirúgta a gyerek fogait. – Kirúgta a pajtása szemét.

Írjon két mondatot, amelyekben a „kirúg” ige jelentése: Erőszakkal vagy büntetésképpen kiteszít, eltávolít valahonnan valakit.

.....
.....

14. feladat

(12 pont)

Rendezze az „elbocsát” szó szinonimáit stilisztikai hatásszándék szempontjából!

Írja az alábbi kifejezések betűjelét a táblázat megfelelő cellájába!

- a) felmond neki b) elcsap c) meneszt d) leépít
e) szélnek ereszt f) elmozdít g) levált h) eltávolít
i) lapátra tesz j) kirúg k) felment l) útilaput köt a talpára

<i>választékos</i>	<i>semleges, közömbös</i>	<i>bizalmas</i>	<i>durva</i>

15. feladat

(6 pont)

Döntse el, az alábbi formák közül melyik a helyes! Választását aláhúzással jelölje!

- a) Édes anyanyelvünk Édes Anyanyelvünk
b) A Magyar Nyelv Múzeuma A magyar nyelv Múzeuma
c) Kazinczy-társaság Kazinczy Társaság
d) Nyelvművelő Kéziszótár Nyelvművelő kézisótár
e) A Magyar Nyelv Hete A magyar nyelv hete
f) kommunikációelmélet kommunikáció-elmélet

16. feladat

(6 pont)

Pótolja az s hangot a következő szavakban!

- a) gyor.....a.....ág
b) bölcse.....ég
c) nyer.....e.....ég
d) ki.....ebb
e) fri.....e.....ég
f) béke.....ég

A hagyományos írásbeliség technikai körülményei: a toll és a papír (korábbi eszközök, pl. a palavesz-
sző és a palatábla, illetve egyéb helyettesítő eszközök, pl. a házak fala, az ablak párás vagy koszos
üvege, vagy a tenger homokja). Mindegyikben az a közös, hogy az írást az emberi kéz rajzolja. A má-
sodlagos írásbeliség új nyelvi létmód. A másodlagos írásbeliségben megjelenik a technika.

17. feladat

(3 pont)

**Soroljon fel három írástechnikai eszközt, amelyek az informatikai korszak elterjedésével váltak
tömegessé!**

.....
.....
.....

18. feladat

(6 pont)

Írjon szenzációt sugalló címeket az alábbi idegen szavak felhasználásával!

- a) kuriózum
- b) celeb
- c) emocionális
- d) filológia
- e) redundancia
- f) média

19. feladat

(4 pont)

**Alkosson a következő szóegyenletekből szavakat oly módon, hogy az arab számokat „váltsa át” ró-
maira, s az így kapott „betűket” egyenként helyezze bárhová a meghatározás alapján kapott szóba!**

(Például: egykori török tiszti rang + 500 + 500 = domborodik

Megoldás: aga + D + D – az egyik D a szó elejére, a másik D a végére = DAGAD)

- a) esemény + 1100 = mohamedán templom =
- b) személyes névmás + 1052 = környezet =
- c) talajművelő eszköz + 150 = iskolai feladat =
- d) mátká + 1501 = vaskalapos =